

Õiguskantsler

Avo Möls
direktor
Aruküla Põhikool
arukyla@arukyla.edu.ee

Teie nr
Meie 25.06.2025 nr 7-5/250373/2504677

Tasemeklasside ja temporühmade moodustamine Aruküla Põhikoolis

Lugupeetud Avo Möls

Teile teadaolevalt paluti õiguskantsleril kontrollida, kas seadusega on kooskõlas, et Aruküla Põhikoolis moodustatakse kõigis õppeainetes tasemeklassid keskmise hinde alusel. See tähendab, et 7. ja 8. klassi lõpus komplekteeritakse klassid õpilaste eelmise õppeaasta kõikide ainete keskmise hinde alusel järgmiseks õppeaastaks ümber (kooli [õppekava](#) p 11.1.1).

Seadus ei luba õpilasi sel moel sunniviisiliselt ümber tõsta. Samuti ei ole seadusega kooskõlas, et algklassides moodustatakse eesti keeles ja matemaatikas keskmise hinde alusel temporühmad (kooli õppekava p 9.1.2).

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kohaselt kehtib Eestis ühtluskooli põhimõte: see tähendab, et kõikidel lastel sõltumata nende perekondlikust taustast, tervisest ja elukohast on õigus saada põhikoolis parim võimalik haridus ja õppida koos, v.a seaduses ette nähtud erandite korral. Nõnda harjuvad lapsed sellega, et inimesed ja nende võimed on erinevad. Seadus sätestab klassi tüübid (tavaklass, eriklass) ja ka õppegruppide moodustamise alused tuge vajavatele õpilastele.

Nüüdisaegne õpikäsitus ei välista iseenesest rühmades õppimist, ent sellise rühmaõppe korral liiguvad õpilased pidevalt ja sujuvalt ühest rühmast teise, sõltuvalt teemast ja konkreetse õppeaine spetsiifikast (nt õpilasi, kes matemaatika tekstülesandeid hästi ei oska, proovitakse seda teemat selgitada eraldi neist, kellel see hästi välja tuleb jne).

Õpilase õppimistase muutub kogu aeg, õpilase areng igas aines erineb sõltuvalt õpitavast teemast. Keskmine hinne õppeaines esimese klassi lõpus (ja järgnevatel aastatel) ei kajasta õpilase arengu dünaamikat ega tema tegelikku taset ja võimeid. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses (PGS) ega põhikooli riiklik õppekava, mis kehtestab õpilase hindamise alused, pole kasutatud keskmise hinde mõistet.¹

---

¹ Klasside ülese ainete kaupa grupeerimise kohta vt ka Jeremy Hodgen jt „[The achievement gap: The impact of between-class attainment grouping on pupil attainment and educational equity over time](https://srcd.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/cdev.13674)“. Klassi sees grupeerimise kohta vt nt „Ability-grouping and problem behavior trajectories in childhood and adolescence: Results from a U.K. population-based sample.“ Efstathios Papachristou, Eirini Flouri, Heather Joshi, Emily Midouhas, Glyn Lewis. Child Development Volume 93, Issue 2, 29 September 2021. (<https://srcd.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/cdev.13674>)

On õige, et õpetamisel tuleb lähtuda iga õpilase individuaalsetest õpivajadustest ja õpet diferentseerida, sealhulgas anda võimekamatele ja kiirematele neile sobivaid ülesandeid ning järele aidata neid, kes seda vajavad. Seda tuleb aga teha ilma õpilasi keskmise hinde alusel püsivatesse klassidesse või gruppidesse jagamata.

Kuidas kasutada rühmaõppe meetodit, saab vajaduse korral põhjalikult selgitada Haridus- ja Teadusministeerium.

Palun viige kooli õppekava nimetatud punktid seadusega kooskõlla. Andke palun hiljemalt 29. augustiks 2025 teada, mida olete ette võtnud.

Põhiõigus haridusele

1. Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 37 lõike 5 järgi on hariduse andmine riigi järelevalve all. Riigikogu on võtnud vastu [põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse](#), milles on kehtestatud üldhariduse korraldus. Muu hulgas on Riigikogu otsustanud, et Eesti põhikool on üles ehitatud ühtluskooli (vt nt PGS § 6 p 2, § 10 lg 1, § 15) ja kaasava hariduse (PGS § 6 p 1; § 46 lg 9) põhimõtete kohaselt.

Ühtluskooli põhimõtte järgi ei valita lapsi koolidesse nende erinevate vajaduste ja võimete alusel.² PGS-i järgi tagatakse igale lapsele koolikoht elukohajärgses koolis ilma katsete või muude tingimusteta, mis õpilasi selekteeriks.³ Erandi sellest põhimõttest sätestab PGS § 2 lõige 4, mis annab õiguse pidada tõhustatud või erituge vajavatele õpilastele eraldi kooli.

Kaasava hariduse põhimõtte järgimine tähendab, et lapsed õpivad üldjuhul koos elukohajärgses koolis, sõltumata nende erinevatest vajadustest.⁴

Nende seaduses sätestatud nõuetega tuleb koolidel arvestada ka kooli õppe korraldamisel (PS § 3).

2. Reeglit, et kooli tegevuse piirid on seadusega määratud, väljendab ka [Eesti Vabariigi haridusseaduse](#) § 29 lõige 2, mille järgi on haridusasutused õpetamise ja kasvatamise korraldamisel õigusaktides kehtestatud piires iseseisvad.

Õpilaste klassidesse jaotamine

3. Aruküla Põhikooli [õppekava](#) punkt 11.1.1 sätestab: „III kooliastmes alustavate klasside puhul, toimub iga õppeaasta lõpus aastahinnete põhjal klasside ümberkomplekteerimine keskmise hinde alusel ja arvestades klassi täituvuse piinormi.“

² OECD 2012. a väljaandes „[Equity and Quality in Education. Supporting disadvantaged students and schools](#)“ selgitatakse, kuidas on ühtluskooli põhimõtte aidanud tõsta riikide üldist haridustaset. Ühtluskooli (*comprehensive school system*) all peetakse seejuures silmas koolisüsteemi, kus õpilasi ei valita kooli vähemalt kuni põhikooli lõpuni ning eesmärk on anda kõigile õpilastele ühesugused haridusvõimalused, tagades vajadusel individuaalse toetuse klassis õppivatele erinevate vajadustega õpilastele (lk 56). Tõdetakse, et ühtluskooli strateegia on erinevates edukates haridussüsteemides pisut erinev (lk 37).

³ Vt õiguskantsleri [ettekanne](#) Riigikogule, p 5: hariduse kihistumine.

⁴ Kivirand, T., Leijen, Ä., Lepp, L., Malva, L. [Kaasava hariduse tähendus ja tõhusa rakendamise tegurid Eesti kontekstis: õpetajaid koolitavate või nõustavate spetsialistide vaade](#). Eesti Haridusteaduste Ajakiri. 2020, 8(1), lk 50 „...Siiski, levinuim kaasava hariduse käsitus on arusaam, et kõik õpilased olenemata nende erisuste või takistuste iseloomust õpivad kodulähedases tavakoolis koos eakaaslastega, saavad seal kvaliteetset õpetust, vajalikku sekkumist ja tuge, et täita õppekava edukalt (Alquraini ja Gut, 2012). Domineeriv idee on siinkohal just demokraatlikud väärtused ja sotsiaalne õiglus ning enamik Euroopa riike püüdleb selle poole, et kaasavat haridust realiseerida just nimetatud käsitluse põhjal (Haug, 2017).“

4. Selgitasite oma vastuses õiguskantsleri nõunikule, et tasemeklasside moodustamisel olete lähtunud PGS [§ 3 punktist 1](#), [§ 4 punktist 2](#); [§ 6 punktidest 1, 3 ja 4](#) ning [§ 37 punktist 1](#). Leiate, et tasemeklasside moodustamisega soovitakse võimaldada õpilasel areneda oma võimetele vastavas õpikeskkonnas. Ühtlasem keskmine tase annab pedagoogidele võimaluse valida tundide jaoks õige töötamise kiirus ja töö maht. Teie hinnangul annab PGS § 6 koolidele vabaduse kehtestada õppe korraldamise põhimõtted. Teie hinnangul pole tasemeklasside moodustamine seadusega keelatud. Kool on arvestanud lastevanemate ettepanekuid, kooskõlastanud oma tegevuse hoolekoguga ja õpilastega.

Leiate, et kui õpilaste keskmise hinde väärtus jääbki alla 4,2 palli, siis see ei tähenda, et õpilased oleksid saamatud ja nende areng oleks seisma jäänud. Keskmise hinde väärtus ei ole teie koolis fikseeritud suurus, vaid muutub õppeaastate jooksul, sõltuvalt klasside õpitulemustest.

5. Tasemeklasside moodustamine õpilaste keskmiste hinnete alusel ei ole kooskõlas seadusega, kuna nii ei ole järgitud ühtluskooli ja kaasava hariduse põhimõtteid. Samuti ei ole see haridusteaduslikult põhjendatud.⁵

6. PGS-is ei ole otsesõnu öeldud, kuidas tuleb õpilased põhikoolis klassidesse jaotada. Siiski on õigusaktidest võimalik järeldada, mis on seaduse järgi lubatud ja mis mitte.

7. Lapsed õpivad elukohajärgses koolis *tavaklassis* (vt mõistet: PGS § 46 lg 10). Kui koolis on ühes lennus lapsi rohkem, kui klassi täitumuse piirnorm ette näeb (PGS § 26 lg-d 1-3), tuleb õpilased jagada mitme paralleelklassi vahel. Põhikooli õppekorralduse aluseks olevaid ühtluskooli (lapsi ei valita kooli, välja arvatud seaduses lubatud erand: PGS § 2 lg 4) ja kaasava hariduse (erinevate vajadustega lapsed õpivad koos) põhimõtteid tuleb arvestada ka laste jagamisel paralleelklassidesse. Seega ei saa klasse moodustada alustel, mis lähevad nende põhimõtetega vastuollu (õpilaste jagamine klassideks õppeedukuse, võimete, taseme jm alusel).

8. Erandiks tavaklassist on eriklass (PGS § 46 lg 10, § 26 lg 5). Selles klassis võib õppida õpilane, kes vajab tuge PGS mõttes (üldtugi õpilasele, kellel tekib takistusi koolikohustuse täitmisel või mahajäämus õpitulemuste saavutamisel (PGS § 46 lg 5); tõhustatud tugi (PGS § 49 lg 1); eritugi (PGS § 49 lg 2)). Eriklassis õppimine peab olema õpilase vajadustest lähtudes põhjendatud ja ajaliselt piiritletud ning järgida tuleb haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineeri või koolivälise nõustamismeeskonna või mõlema soovitusi. Õpilase saab eriklassi nimekirja arvata, kui vanem on andnud selleks nõusoleku (PGS § 46 lg 11).

9. Samuti on erandiks klassi moodustamine õppekeele alusel (vt ka [põhikooli riiklik õppekava \(PRÕK\)](#) § 15 lg 3¹). Muus keeles kui eesti keeles võivad õppida hariduslike erivajadustega õpilased (PGS § 21 lg 6) ning eestikeelsele õppele ülemineku perioodil (PGS § 100¹⁵).

---

⁵ Vt ka õpilaste grupeerimisest Kaire Pöder, Triin Lauri ja Andre Veski „Kas Eesti PISA on viltu?” (2023), lk 282-283. Autorid leiavad, et klassidesse grupeerimine võimete alusel mõjub negatiivselt nii haridusefektiivsusele kui haridusõiglusele. Hinnete alusel selektsiooni vähene tõhusus tuleneb nõrgemate gruppide haridustulemuste suhteliselt suuremast kaotusest võrreldes tugevama grupi võiduga; vt ka OECD [Education GPS. Organisation & governance](#), (Differences in mathematics performance between students who attended schools that practice and those that do not practice ability grouping tended to be small, after accounting for the socio-economic profile of students and schools; While grouping students by ability in class for some subjects is positively correlated with performance in reading, ability grouping for all subject has a negative impact on reading performance); vt ka „Educational tracking, inequality and performance: New evidence from a differences-in-differences technique.“ Jeroen Lavrijsen, Ides Nicaise. Research in Comparative and International Education Volume 11, Issue 3, September 2016. (<https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/1745499916664818>).

10. Kuigi seadus ei ütle, kui pikaks ajaks klass moodustatakse (kas kogu põhikooli õppe ajaks või muuks perioodiks), tuleb kord moodustatud klassi ümberkorraldamisel arvestada, mis on lapse huve arvestades kõige parem, ning hinnata, kuidas mõjutab lapse ühest klassist teise suunamine lapse heaolu. Kord moodustatud klasside ümberkomplekteerimine võib kõne alla tulla koolikorralduslikul põhjusel (näiteks suletakse mõni kool ja koolil tuleb ära mahutada lisanduvad õpilased). Samuti võib õpilase ühest klassist teise suunata õpilasest lähtuvalt (näiteks kehvade suhete tõttu klassis, vt õiguskantsleri 23.03.2020 [seisukoht](#), 29.08.2023 [seisukoht](#)).

11. Teie selgitustest võib järeldada, et õpilasi jagatakse klassidesse keskmise hinde alusel, mis jääb kas üle või alla 4,2. Pole selge, miks on valitud selekteerimise lähtekohaks just see number ning kuidas tagatakse, et õpilaste arv paralleelklassides märgatavalt ei erineks. Aastahinnete keskmise põhjal õpilase taseme ja võimekuse üle otsustamine on meelevaldne, sest see ei näita, mis aines ja millises teemas/valdkonnas või milliste oskuste poolest on laps võimekam ning mille poolest mitte. Õpilane võib olla hea eesti keeles, kuid füüsika võib talle valmistada raskusi. See tähendab, et aasta keskmise hinde alusel klasse moodustades ei saavutata ka kooli taotletud eesmärki koondada sarnase vajadustega lapsed ühte gruppi.

12. PGS § 17 lõike 1 järgi koostab kool riiklike õppekavade alusel kooli õppekava, mis on koolis õpingute alusdokument ja milles eelkõige tuuakse välja kooli eripärast tulenevad valikud riiklike õppekavade raames. Kuigi PGS § 6 punktid 3 ja 4 ning § 37 lõige 1 kohustab kooli arvestama õpilase vajadusi ja kohandama vastavalt sellele õpet, ei tulene neist sätetest, et õpilase vajadustele vastava õppe kohandamiseks tohib kool rühmitada lapsed klassidesse õppeedukuse alusel. Seega ei saa õpilaste erisustega arvestamise nõudest tuletada õigustust koondada sarnase õppeedukusega lapsed ühte klassi. Õpet saab ja tuleb diferentseerida (tava)klassi raames, sealhulgas pakkuda vähem võimekamatele lisatuge (lisaselgitusi, konsultatsioone jne) ning võimekatele lisapingutust nõudvaid ülesandeid.

13. Ka ei saa tasemeklasside moodustamise õigustuseks olla asjaolu, et seda soovib osa vanemaid, õpilasi või kooli hoolekogu. Vanemate, hoolekogu ja õpilaste soovidega saab arvestada, kui need mahuvad seaduse raamidesse.

14. Leian, et õppeedukuse alusel tasemeklasside moodustamine on ka sildistav ja üldjuhul kahjustab laste enesehinnangut.⁶ Seetõttu ongi nii Eesti kui teised Euroopa riigid pidanud vajalikuks kaasava hariduse põhimõtete rakendamist, et tasemeklasside taolist selektsiooni vältida. Koolis tuleb luua sotsiaalne ja vaimne keskkond, kus kõiki õpilasi koheldakse eelarvamusteta, õiglaselt ja võrdselt, austades nende eneseväärikust ning isikupära, märgatakse ja tunnustatakse kõigi õpilaste pingutusi ja õpiedu ning hoidutakse õpilaste sildistamisest ja nende eneseusu vähendamisest (põhikooli riikliku õppekava § 6 lg 3 p-d 3 ja 5).

15. Selgitasite, et õpilase keskmine hinne muutub, saab ta liikuda ühest klassist teise. Samuti olevat õpilasel soovi korral võimalus vahetada tasemeklassi. Seda võimalust olevat kasutanud mitmed õpilased ja õppenõukogu on need otsused kinnitanud.

Kuigi õpilasel olevat võimalik soovi korral pöörduda õppenõukogu poole, et ta viidaks ühest tasemeklassist teise, ei tee tasemeklassi moodustamist seaduspäraseks. Sellist võimalust ei ole õppekavas ka ette nähtud ning on küsitav, kuidas peaks lapsevanem selle peale tulema, et lapse ühest klassist teise üleviimist taotleda, ja mis tingimustel seda tehakse.

---

⁶ Vt ka Deirdre McGillicuddy (2021) „[They would make you feel stupid](#)” - [Ability grouping, Children's friendships and psychosocial Wellbeing in Irish primary school](#)“.

Õpilaste temporühmadesse jaotamine

16. Aruküla Põhikooli õppekava punktis 9.1.2 on sätestatud: „Alglassides (1.-4. klass) moodustatakse vajadusel alates 2. klassist eesti keeles ja matemaatikas paralleelklasside lõikes temporühmad.

1. 9.1.2.1. Temporühmade moodustamisel võetakse aluseks õpilaste keskmine hinne vastavas õppeaines ning klassiõpetajate sisend õpitulemuste saavutamise osas.“

17. PGS eristab klassi ja õpperühma (PGS § 26 pealkiri ja lg 1). Õpperühma mõistet seadus täpselt ei ava. PGS-i arvestades saab öelda, et õpperühmade all on silmas peetud gruppe, mis pole klassid (tavaklassid ega eriklassid).

18. Seaduse järgi on kooli õpilased jagatud tavaklassidesse ning vaid erandjuhul õpib õpilane eriklassis (toevajadusega õpilane). Tavaklassidesse tohib õpilasi jagada viisil, mis arvestab ühtluskooli ja kaasava hariduse põhimõtet (õpilasi ei valita hinnete, võimete, taseme alusel). Lisaks tavaklassile või eriklassile (lisaks sellele või selle sees) võib õpilane kuuluda õpperühma. Õpperühma moodustamisel tuleb samuti järgida ühtluskooli ja kaasava hariduse põhimõtet, välja arvatud juhul, kui seadus lubab sellest kõrvale kalduda (õpiabirühm, tasemerühm toevajadusega õpilasele, PGS § 46 lg 10).

19. Temporühma mõistet põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest ei leia. Ka ei ava seda mõistet Aruküla Põhikooli õppekava. [Sõnaveebi järgi](#) on tegu rühmaga, kuhu on koondatud õpilased, kes omandavad ainet sarnase võimekusega.

20. Üks võimalus oleks käsitada sellist temporühma tasemerühmana PGS § 46 lõike 10 mõistes. Sel juhul tuleb aga kinni pidada seaduses sätestatust: tasemerühma võib moodustada toe pakkumiseks (üldtugi, tõhustatud tugi, eritugi) õpilase õppekavas sõnastatud eesmärkide täitmiseks. Õpe selles rühmas peab olema õpilase vajadustest lähtudes põhjendatud ja ajaliselt piiritletud ning järgida tuleb haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija või koolivälise nõustamismeeskonna või mõlema soovitusi, vanem peab olema andnud nõusoleku lapse sellesse rühma suunamiseks (PGS § 46 lg 11).

21. Siiski viitab kooli õppekava punkti 9.1.2 sõnastus, et tegu pole tuge vajavatest lastest moodustatud tasemerühmaga, sest õpilasi jagatakse rühmadesse keskmise hinde alusel. Selliste õpperühmade moodustamist seadus ette ei näe. Iga kehvema õppeedukusega, ent positiivsete õpitulemustega õpilane ei ole automaatselt toevajadusega õpilane PGS mõttes. Toevajadus tuleb välja selgitada ja tuge tuleb pakkuda kooskõlas seadusega (PGS § 46 lg-d 4-6).

22. Aruküla Põhikooli õppekava järgi moodustatakse temporühmad vajaduse korral. Millise vajaduse korral (milliste õpilaste huvides ja mis tingimustel) seda tehakse, õppekava ei ava. Selge pole ka see, kui kõrge peab olema keskmine hinne konkreetses aines ning mida ja kuidas on klassiõpetaja hinnanud, et õpilane arvataks sellesse rühma. Siiski annab õppeaines saadud keskmine hinne (aritmeetiline keskmine; PGS § 29 lõike 2 järgi hinnatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja vilumusi viiepallisüsteemis) aimu, et rühma moodustamise aluseks on üldine hinnang õpilase teadmiste, oskuste ja vilumustele. Seega ei ole rühma moodustamise aluseks see, kui kiiresti õpilane teemat haarab (hinne ei anna edasi teavet selle kohta, kui palju on õpilane pidanud tegema tunniväliselt tööd) või kui pädev on ta konkreetses teemas (näiteks kui hästi loeb või kirjutab, kui hästi lahendab tekstülesandeid või arvutab peast), vaid õpilase teadmiste ja oskuste ja vilumuste üldistatud tase konkreetses aines.

23. Niisiis on temporühmade moodustamine Aruküla Põhikooli õppekava kohaselt keskmise hinde alusel vastuolus seadusega.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Haridus- ja Teadusministeerium, Raasiku Vallavalitsus